

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Adhibita quadam moderatione posterior sententia probatur. c. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

signa librorum usque ad tempus statum plurimi pertransi-
bunt, & multiplex erit scientia: in quem locum Hie-
ronymus ait: Precipis, ut inuoluat sermones, signet
librum, ut legant plurimi, & querant historie veritatem,
& propter obscuritatem magnitudinem diuersa opinentur.
Deinde ex aliis locis, sub quibus cogimur plures
sensus literales assignare, quos inferius sigillatim
examinandos prætermittito.

CAPVT III.

Adhibita quadam moderatione posterior
sententia probatur.

Hæc sane posterior sententia propter Augusti-
ni auctoritatem apud Scholasticos recentio-
res, & Scripturæ interpretes primū locum merito
obtinuit. Conabor igitur eam defendere, adhibita
tamen quadam moderatione, ne dum Scripturæ
secunditatem commendare cupimus, licentiam
minimè interpretandi mentem Spiritus sancti
tribuamus: in cuius explanationem duo sunt nobis
obseruanda: vnum est, hæcenus definitum non
esse ab Ecclesia, plures sensus literales eidem li-
teræ aliquando conuenire: & quoniam Patres non
sane fructu spiritualis doctrine ad Ecclesiæ ædifi-
cationem aliquos locos varie interpretentur, &
vniuersique suo modo mentem Spiritus sancti
conetur inuestigare, imo idem Doctor variis mo-
dis eundem locum explicet, nullus tamen Patrum
præter Augustinum hæcenus affirmavit, eos
omnes sensus ex intentione Spiritus sancti eidem
literæ subesse: nam Hieronymus, quem pro se-
cunda sententia referebamus, non loquitur de
literali, sed de mystico sensu, qui dicitur sacramen-
tum, vel mysterium, & ideo dixit in eo libro
Apocalypsis tot esse Sacramenta, quot verba: ne-
que vero opus est his sensibus vetus testamentum
magis abundare: vel si loquitur de sensu literali,
propheta tamen, quem merito Sacramentum
appellat, per exaggerationem dixit sub singulis
verbis multiplices latere intelligentias ad com-
mendandam secunditatem reuelationum vnius
libri, itaque cum non apparet manifeste legitimus
sensus, & verus alicuius loci, quem Patres varie
exponunt, ita suspicere debemus varias eorum
interpretationes, quæ nihil doctrinæ sanæ habent
contrarium, ut tamen certo non affirmemus, hanc
potius, quam illam esse iuxta mentem Spiritus
sancti, ut probabiliorē autem aliquam ex illis
licebit potius, quam aliam amplecti.

Hoc plane docuit Augustinus 2. de doctrin.
Christiana cap. 27. his verbis: Quando ex eiusdem
Scripturæ verbis non vnum aliquid, sed duo, vel plura
sentimur, etiam si latet quid senserit ille, qui scripserit,
nihil periculi est, si quadlibet eorum congruere veritati, ex
aliis locis sanctarum Scripturarum doceri possit: quasi
dicat, hoc solum licere, cum de mente Scriptoris
certo, & determinate non constat. Quod ergo
aliquis locus à Patribus varie exponatur, non ideo
censeri debet variis sensus ex intentione Spiritus
sancti contineri, sed eos tantum probabiliter à
Patribus assignari: qua ratione merito dixit Hie-
ronymus paulo ante citatus, Ideo locos diffici-
liores in Scriptura relictos, ut propter obscuri-
tatis magnitudinem studiosi diuersa opinarentur,
non dixit, ut certo dicerent varios sensus, sed ut
diuersa opinarentur. Hæc sane Scripturæ diffi-
cultas, & studium exercitat addiscendi, & ipsam
admodum commendabilem reddidit, ex quo apparet

id, quod asserebatur in tertia ratione pro secunda
sententia nihil ponderis habere: neque enim ali-
quis negat, eundem locum variis sensibus fru-
ctuose posse illustrari, sed qui primam sequuntur
sententiam, solum contendunt, vnum tantum
sensem literalem ex intentione Spiritus sancti sub
eadem litera contineri: Quare id solum efficaciter
probare potest secundam sententiam, si idem
testimonium ad diuersa historice significanda in
Scriptura referatur, vel definitione Ecclesiæ, vel
communi sententia Patrum duplex sensus litera-
lis esse dicatur.

Deinde obseruandum est, nullum esse sensum
literalem, quem auctor Scripturæ non solum
præcipuus, qui est Deus, sed etiam Scriptor non
intellexit, de symbolico autem, & mystico non
item: atque id voluit August. lib. 12. confess. c. illo
30. & 31. quem in 1. cap. allegauimus, & ratione
probatur, quoniam Scriptor sacer non fuit sicut
amanuensis, qui dictata solum exciperet, non in-
telligens sensum verborum, sed conceptiones sue
mentis scripto exprimere voluit; atque eo pacto
verba usurpauit, ut præteritum, aut etiam futurum
posteris significaret, aut salutaria documenta præ-
beret. Quod si Spiritus sanctus aliis verbis vo-
luisse exprimere, quam Scriptor intelligebat, vel
in totum, vel ex parte, Scriptor fuisset Amanuen-
sis, & irrationale quoddam instrumentum diuini
Verbi, quod est absurdum, & hoc concedendum
censio primæ sententiæ, quod adimpleri in tertia
ratione.

Neque vero oppositum docuit S. Thomas 2.
2. q. 17. art. 4. & Caietanus ibidem; ipsi enim eo
loco solum disputant de Prophetis, an semper
cognouerint id quod prophetabant, & optime
docent, Prophetas aliquando non omnia cogno-
uisse, quæ in eorum visis, factis, aut verbis Spiritus
sanctus intendebat; eo quod mens Prophetæ sit
instrumentum deficiens Ex qua doctrina, contra
id, quod hæcenus diximus, nihil colligi potest;
hoc enim idem verum est, quia non omnia distin-
cte, & sigillatim Prophetæ cognoscebant; hinc
tamen non fit, aliquem esse sensum literalem,
præter intentionem ipsius Prophetæ scribentes;
ipsi enim omnia nota fuerunt confusè, & in gene-
re. Cetera autem, quæ ibi docet B. Thomas, non
sunt intelligenda de sacro Scriptore, sed de iis,
qui verbo suo aliqua prophetarunt, cum reuera ea
non cogitassent, sed alia longe diuersa: sicut fuit
illud Caipha, Ioan. 11. Expedit vobis, ut vnus moriatur
homo pro populo, & non tota gens pereat. Patet quidem
S. Thomam in hoc articulo ideo diuise, posse esse
plures sensus literales sub eadem litera, quos ex
intentione auctoris inquit esse debere, quia auctor
Scripturæ est Deus: non dixit, quia Scriptor plures
illos simul intelligere, & intendere poterat; id ta-
men nō negat. Verum enim vero in hac re nimis
videtur fuisse Augustinus 1. confess. c. illo 30. & 31.
(quod salua reuerentia tanto Doctori debita dixe-
rim) concedens omnia, & singula vera, quæ quis-
que posset sub vna litera intelligere, ad sensum li-
teralem pertinere. Difficile enim credidū apparet,
voluisse Deum homini historiam sacram scribenti,
tot tamque varia reuelare, & ut ea simul signifi-
cicaret, ipsum ad scribendum impulisse.

Quare ergo quidem existimo, sub eadem litera
plures sensus literales aliquando contineri, quo-
ties ainitum probabile est, Scriptorum sacrum
omnes

Thom. 2. q. 17. art. 4. & Caietanus ibidem; ipsi enim eo loco solum disputant de Prophetis, an semper cognouerint id quod prophetabant, & optime docent, Prophetas aliquando non omnia cognosuisse, quæ in eorum visis, factis, aut verbis Spiritus sanctus intendebat; eo quod mens Prophetæ sit instrumentum deficiens Ex qua doctrina, contra id, quod hæcenus diximus, nihil colligi potest; hoc enim idem verum est, quia non omnia distincte, & sigillatim Prophetæ cognoscebant; hinc tamen non fit, aliquem esse sensum literalem, præter intentionem ipsius Prophetæ scribentes; ipsi enim omnia nota fuerunt confusè, & in genere. Cetera autem, quæ ibi docet B. Thomas, non sunt intelligenda de sacro Scriptore, sed de iis, qui verbo suo aliqua prophetarunt, cum reuera ea non cogitassent, sed alia longe diuersa: sicut fuit illud Caipha, Ioan. 11. Expedit vobis, ut vnus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat. Patet quidem S. Thomam in hoc articulo ideo diuise, posse esse plures sensus literales sub eadem litera, quos ex intentione auctoris inquit esse debere, quia auctor Scripturæ est Deus: non dixit, quia Scriptor plures illos simul intelligere, & intendere poterat; id tamen nō negat. Verum enim vero in hac re nimis videtur fuisse Augustinus 1. confess. c. illo 30. & 31. (quod salua reuerentia tanto Doctori debita dixerim) concedens omnia, & singula vera, quæ quisque posset sub vna litera intelligere, ad sensum literalem pertinere. Difficile enim credidū apparet, voluisse Deum homini historiam sacram scribenti, tot tamque varia reuelare, & ut ea simul significaret, ipsum ad scribendum impulisse.

August.

Hieronym.

August.

Sensus liter-
alis, non so-
lum à Spi-
ritu sancto,
sed etiam
sacri Scrip-
toris inten-
tione pōt.

S. Thom.
Caiet.
Prophetæ
non omnia
de quibus
Prophetæ
būt, prædī-

B.

August.

Quidō sub
vna litera
sint plures
sensus liter-
ales.

omnes intellexisse, & contextui Scripturæ suæ recte conueniunt: talis itaque debet esse rerum conuenientia inter se, & cum ipsis vocibus, vt vnam, & aliam significare, eidem literæ, & contextui dissonum non sit. Hoc pacto censerem in illo loco Isaïæ 53. *Generationem eius quis enarrabit?* duos sensus literales contineri, & generationis æternæ, & temporalis: vtrique enim ita admirabilis est, ac proinde quo ad hoc vnam, & eandem subire videtur rationem, vt admirans Propheta merito dixerit, *Generationem eius quis enarrabit?* Optime autem vtrumque sensum contextui conuenire, sequenti disput. videbimus; vbi plures alios locos Scripturæ examinabimus, sub quibus videntur plures sensus literales contineri: & hoc temperamento adhibito, veriorum existimo posteriorem illam sententiam.

De mystico vero non est eadem ratio, cum rebus ipsis, non verbis proxime significetur. Quare Spiritus sanctus potuit mysticum aliquem sensum intelligere, quem facer Scriptor minime sit assuevit. Scriptori enim, qui non tantum excipiebat dictata, sed etiam conceptum mentis suæ exprimere volebat, satis fuit vt vocibus ipsis ad significandum, etiam si rebus ad eundem effectum non vteretur: ad supremum namque auctorem, qui scriptorem mouit, spectauit, ipsis etiam rebus in historia narratis, aliquid amplius posteris denotare. Quocirca necessarium fuit, vtrūque sensum, literalem scilicet, & mysticum ex intentione Spiritus sancti eidem literæ subesse, etiam si Scriptor solum nouerit literalem.

CAPVT. IV.

Solutio argumentorum vtriusque opinionis.

Ed quia relicta priori sententia adhibito temperamento, posteriorem secuti sumus, satisfaciendum est rationibus vtriusque, quæ contra nos pugnare videntur. Ad primam Medinæ respondeo, non tam ex illo timore, quem suspicatur hic auctor, quam propter auctoritatem Augustini posteriorem sententiam apud plures, & primarios obtinuisse: neque enim opus est, vt ea, quæ in nouo testamento allegantur, etiam si addatur illud, *Vt adimpleretur*, in sensu literaliter recitentur; satis est, vt aliquando in sensu mystico intelligantur, vt disp. 14. dictum est.

Ad secundam rationem dico, non esse tot locos in scriptura, quot aliqui communiter existimant, vt sequenti disputatione videbimus, qui plures sensus literales contineant: sunt tamen aliqui, ex quibus vnum iam præcedenti c. recitauimus.

Tertia ratio optime probat id, quod superius in secunda notatione dictum est, nimirum ita concedendos esse sub eadem litera plures sensus literales, vtamen non sint nimium diuersi, & parum coherentes: hoc enim videretur potius vitium Scriptoris, quam fecunditas doctrinæ. Sensuum autem varietas modo prædicto nil roboris tollit Scripturæ, ad probandum dogmata fidei nostræ. Ceterum valde notandum est locos Scripturæ, ex quibus mysteria nostræ religionis præcipue pendent, nihil habere obscuritatis ex multiplici sensu sub eadem litera, licet aliqui difficiles sint propter variam lectionem.

Ad rationes vero secundæ sententiæ facile etiam responderi potest, & in primis testimonia Patrum c. 3. explicata manent. Ad primam autem rationem

Vasquez, in 1. part. Tom. 1.

dico, quantus Deus fecundis sit intelligentia, vt possit vno verbo multa, & maxime diuersa exprimere; id tamen facere noluit, quoniam Scriptura solum utebatur, vt nobiscum loqueretur, & res gestas, aut mysteria hominibus significaret. Significatio autem pensari debet non ex fecunditate loquentis, sed ex audientium capacitate, alioqui qui non se accommodaret audientibus, reprehensione dignus esset: & quamvis ob rationes superius dictas plures locos obscuriores in scriptura Deus reliquerit: saltem non debuit præter consuetum morem tam diuersa, & minime coherens eadem Scriptura denotare. Accedit quod Scriptore sacro Deus utebatur, vt instrumento ratione, & intelligentia prædito, qui ea, quæ mente intelligebat, more hominum scripto significabat. Quare tam varia, & minime conuenientia eadem Scriptura exprimere non debuit, vt secunda opinio contendit.

Ad secundam rationem respondeo, non esse eandem rationem rerum, & vocum ad significandum; voces enim accipiuntur secundum vulgarem, & communem apud omnes significationem, ex quibus oratio etiam eo modo componi debet, vt contextui eorum, quæ narrantur, optime quadret: consuetum vero non est, eadem oratione tam varia, & minime coherens significari: res autem non significant apud omnes ex vsu vulgo recepto, sed prout quisque voluerit, potest rebus hoc, aut aliud denotare: tum etiam significatum per voces debet esse audientibus manifestum: at rerum significatum est reconditum: ideoque mysticus, & spiritualis sensus dicitur. Ex eo igitur, quod rebus plura maxime diuersa, & minime coherens denotentur, non sit, vt vocibus etiam significari debeant.

Ad priorem vero partem tertiæ rationis de locis obscurioribus, quos varie Patres interpretantur c. 3. satis dictum est: ad posteriorem vero de locis, in quibus cogimur plures sensus concedere, sequenti disputatione dicemus.

DISPUT. XVIII.

Expenduntur varij loci.

Notationes quadam. cap. 1.

Locus Psalmi 2. *Dominus dixit ad me. cap. 2.*

Locus Genes. 1. *In principio creauit Deus. cap. 3.*

Locus Danielis 9. *Et erit in templo abominatio. cap. 4.*

Locus Isaïæ 13. *Languores nostros. c. cap. 5.*

Locus Isaïæ 53. *Generationem eius quis enarrabit? cap. 6.*

CAPVT. I.

Notationes quadam.

Reliquum est, vt examinemus nonnullos Scripturæ locos, quibus plures sensus literales subesse putant, qui secundam sententiam in præced. disp. secuti sunt. Pro explicatione tamen eorum, quæ dicemus, præmittendum est primum, frustra à quibusdam eos locos afferri, qui propter variam lectionem diuersos etiam literales sensus continent: sic enim eidem literæ non multi sensus assignantur, sed idem Hebraicus textus diuerso modo translatus varia significat: nunc autem inquirimus de variis sensibus literalibus sub eadem omnino litera, & lectione. Translationis autem varietas multis de causis accidere solet: quacunque vero ratione sit introducta, etiam si in ipsamet vulgata editione inueniatur, de ea præsens controuersia intelligenda non est.

G

Quatuor